

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—

Halvt „ „ 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—

Halvt „ „ 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet

Ansv. red.: M. Westerblom

Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris

enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

29 juli

1925

EN DRÖM — BIRKAS 25-ÅRS DAG

Prolog vid „Birkas Vänners“ sommarfest på
Birkas den 5 juli 1925.

Det var en sommardag, mild
som denna,
jag sitter drömmande i trädgårds-
grönskan,
som stundom förr låter jag min
penna
fånga tanken, tolka sinnets önskan.

Och så tecknas ned i enkla
rader
en dröm om denna svenskung-
dömens gård,
om Birkas, som velat likt en fader
ge oss vad mäktats av omsorg
och vård.

* * *

Det var ett långt och brokigt tåg,
unga och gamla, som jag såg
mot Birkas styra sin gång.
De unga med sockendräkten
synas ära hängångna släkten,
deras lov hörs ock i sång.

Men eljest är så mycket nytt
— re'n tjugofem år ha dock flytt
sedan folkhögskolan kom;
och på Birkas kvartsekelsdag
jag känner bäst de äldres drag,
minns glad ungdom tumla om.

Skaror samlas i parkens ring
och sången tonar vida kring,
det sjungs som förr på Birkas.
Se'n talas hjärtevarma ord
om bygdens folk och hemmets jord,
dess öden sammanvirkas.

Rektorn, en bygdens egen son,
skildrar liv och tid fordomfrån,
främst livet i Aiboland,
talar om seklers strid och nöd,
om fäders kamp för dagligt bröd,
om herremäns hårda hand.

Vemsmakten var, den spiranförde
bondens nöd föga berörde,
det gällde makten öka.
Tåligt bonden sin börda bar,
väntande rätt och bättre da'r,
ville ej ofred söka.

Ringa och tarvlig han fann sin
litet det pund han hade fått [lott,
att förvalta och vårda.
Kunskap var för bonden en lyx,
timligt väl från honom rycks,
de tider var hårda.

Mången bondeman kände väl
re'n då, att han liksom en träl

lärt sig arbet' blott, ej vett.
Okunnig var han utan makt;
blott vetande åvägabragt
vad kultur av värde gett.

Och så växla sekler och år,
en ny tid snart för dörren står
väntande välkomsthälsning.
Herremakten har växlat ock,
strängt skiptes rätt, men var väl
dock
syftet blott landets frälsning.

Ny tid kom ock till Aiboland,
kom med ljus och ledde vid hand,
en telning, Birkas „kool“.
Denne led svält, dock blev han stor
närd av andekraft, som bor
i vart gott verk — den ljusbål,

som leder människan i livet,
som blev henne en gång givet
med rätt Guds väg att vandra.
Visdom, kärlek — båda stamma
av förnuft, vår själs ljusflamma;
lyse den oss och andra!

Som andeljuset själen bär
över jordmaterien här
till högre liv och lycka,

så Birkas Estlands svenskar lyst
ur mörker, som dem länge hyst,
hjälp till vägen glädjesmycka.

Hårt kändes dagens arbet' förr,
tungt var sinnet bak' hemmet's dörr,
ljten lusten att leva.

Birkas lärt oss se världen
skön,
lärt, att redigt nit får sin lön,
lärt tryggt vägen gå, ej treva.

Glädjen, den gavs av sprit-
ten mest,
ruset var ungas, gamlas fest.
flaskan kär en följesven.
Skolan lärt oss spritbrukets kam,
lärt, att den i världen vill fram
får ej ha spriten som vän.

Trevnad och snygghet,
var fanns de?
Vi från gammal tids hem nu se,
hur hemprägel'n bytt sin skrud.
Ungdomen lärt snygghetens lag,
lärt älska trevnadens behag,
lärt av skolans levnadsbud.

Kärleken till fädernas
bygd,
ödmjukhet unden Gudens
skygd,
trohet mot var god strävan —
det lärde skolan de unga;
den lärde oss glädjas, sjunga,
att leva utan bävan.

För hoppet, tron, vår
levnadslust,
viljan våga livet en dust,
skall Birkas tackas, äras;
för kunskap om naturens värld,
om språket, för mod till vår
färd,
för svensksket, där fick läras!

Så mångt lov förr'n dag var
gången
ljöd, och gång på gång kom sången,
från svenskar på modersmål.
Och av jublet, sinnenas fröjd,
jag kände starkt: envar var nöjd,
värmd av andens ljusbål.

* * *

Jag vaknade ur min dröm och ser
kring mig sol och ljus och grönska.
Jag sluter händerna och ber:

Guda-krafter, er vi önska
att ge ljus och frid i världen,
hjälp till ro vid egna härden!

E. Adalberth.

KRING SVENSKBYGDER

RÅGÖARNE.

Det här skulle egentligen ha varit ett brev till Kustbon. Men med brevskrivning blir det ju som envar vet ibland både si och så. Litet nyheter från Rågöarne hade jag tänkt måla, medan jag ännu var där. Nu komma de först efter återresan till Reval.

Livet på Rågöarne går ej längre som förr enbart i gamla hjulspår. Den första präktiga måtorbåten har kommit. Det lyckliga fisket under den gångna vintern har möjliggjort affären och det vill synas som skulle ännu några öbor fundera på anskaffandet av samma dyrgripar. I fjol inköptes den första skördemaskinen och separatorer ha länge funnits både här och där. Ett modernt tröskverk hör också till nyheterna. Regelbunden postgång, tre båtturer i veckan, har från den 1 juli på statens bekostnad inrättats. Och vägarbeten har man i sommar bedrivit på lilla ön. Det går framåt sålunda. Blir nu också inom kort jorden skiftad, så skall man snart få se ett synnerligen blomstrande jordbruk på Rågöarne. Levnadsförhållandena där äro för övrigt genomgående goda redan nu.

Även det kyrkliga livet visar goda tecken. Åtminstone i yttre avseende! Förra sommaren bekostade folket på stora ön ett prima plåttak på sitt kapell och samma betäckning har de senaste veckorna beskärts kapellet på lilla ön. Nu håller man i stora öns kapell på med inre målning från golv till tak. Altarets lilla apsid och väggarna intill deras halva höjd få en mörkgrön färg i olja, resten av dem och tacket blir vitt. Blir det så medel nästa år att måla bänkar och läktare, så blir Stora Rågö kapell helt och säkert

det vackraste och ur kyrklig värdighetssynpunkt det förnämsta i svenskbygden.

Under en månad har det hållits konfirmationsläsning på Rågö. Den 5 juli „gingo barnen fram“ i Lilla Rågö kapell. Åtskilliga av kyrkofolket fingo stanna utanför och lyssna till gudstjänstens högtid genom det öppna fönstret. Lika stor var menigheten d. 7 juni på stora ön. Ungdomsmötet, som skulle hållits migsommardagen, måste på grund av ovädret inställas; det hölls i stället söndagen den 5 juli och hade samlat en glädjande stor skara ungdom.

Under Rågövistelsen har också av min hustru anordnats en kurs i hemsjuk- och spädbarnsvård. Kursen, som pågott med åtta dubbeltimmar, har samlat tretton deltagare, alla lika intresserade. Och den kursen har nog behöfts, synnerligen om man besinnar öarnas tidvisa fullständiga avskildhet från fastlandet samt deras avsaknad av såväl sjuksköterska som barnmorska. Svenska Röda Korsets överstyrelse har till Rågöarne sänt vars en stor förbandslåda och dessutom fem fullständiga spädbarnsutstyrelser:

Det har varit gott att leva på Rågö och trevnad har ej saknats, men vädret har varit tråkigt. Det ser dock ut att bliva ett gott skördeår. Samma dag jag för börjades höskörden.

Tack, kära Rågöbor, för gott sällskap och tack för — alla ostar!
Erik Petzäll.

SVENKA BYGDER.

(Minnen.)

Det var en skön och härlig dag, då jag beslöt mig för en liten lustresa ut till svenskbygden. Min färd gick västerut och fram emot klockan 8 var jag framme i Hapsal. Jag hade först tänkt resa över till Ormsö, men som dagen redan var långt framskriden, fanns ingen båt längre som skulle gå över dit. Då gick jag i stället ombord på en motorbat från

Nuckö, for över till Nuckö och kom till Birkas, estlandssvenskarnas centrum. Här trivdes jag bra, men som det regnade, nödgades jag sitta inne i tre dagar. Något nytt fick jag se ändå: Birkas har fått en stilig badstuga, som är uppförd mellan trädgården och parken. Det andra som jag där såg är, att den förfallna tröskrian kommit under spåntak. Åter ett steg framåt. Och för det tredje är grödan den härligaste i år, vilket beror lika mycket på sakkunnig skötsel som gynnsamt väder. Från Birkas begav jag mig i klart väder till Enby och for tillsammans med några skol-lärare därifrån till Ormsö i segelbåt. Vi landstego först vid Hosby, sedan vid Hullo, centralpunkten för Ormsö. Nästa dag var en söndag. Stora och små samlades då till kyrkan. Före predikan förrättades en begravning. Gripande ljud den gamla psalmmelodin. „Nu är en dag framliden etc.“, som jag så ofta hört min mor sjunga. Ljuva barndomsminnen väcktes till liv. Efter predikan var det en brudvigsel i kyrkan. Det är just ingen ståtlig skara. Kläderna äro enkla, men vackert är det på sitt sätt ändå. Ett vitt band, fastknytit vid vänstra sidan, urskiljer deltagarna i festscharan från övriga. Efter vigseln satte sig brudparet och följde upp i sina kärror, prydda med björklöv, och så bar det av till bröllopgården.

En brevbärare.

DEN GÅNGNA VECKAN

Inrikes.

Bolsjevikprocessen i Dorpat har numera avslutats och domen förkunnats. „Generalen“ Hans Heidemann har blivit dömt till döden, samt de övriga, utom fem personer vilka i brist på bevis blivit frikända, från 2 till 15 års straffarbete. Som redan sist var nämnd, har Sovjet-Ryssland med anled-

ning av denna process företagit en hel rad arresteringar av ester vilkas antal lär stiga till bortåt 40 personer. En del beskylls för deltagande i spioneri för Estland, samt andra delen för smyghandel. Rättegången över dessa arreterade väntas i närmaste tid. Utrikesministern Pusta befinner sig på utlandsresa och kommer under tiden att vistas i London, Paris, Bryssel och Berlin där han kommer att sammanträffa med landets politiska ledande män. Järnvägstyrelsen har under sista tiden erhållit 100.000 pund som lån av Englands finansmän och nu hoppas man kunna förverkliga en del av de nyss planerade järnvägarna. Under den förgångna veckan härjade en våldsamt storm på Dagö och Ösel, där den ställvis kantrat om hela hus samt förstörd säden. I slutet av den gångna veckan hade vi nöjet se svenska bolsjeviker vilka nu voro på återresa från Sovjet-Ryssland. Det var en rätt så brokig skara. En stor del hade under tiden i Sovjetlandet blivit dekorerade med röda skärp eller någotslags dukar vilka de knutit sig om halsen, antagligen som bevis på den höga ryska kulturen, för att inte tala om Leninbilden och en hel rad andra utmärkelsetecken. Ett tjugotal av de „studerande“ hade kvarstannat i Ryssland. Båten avgick härifrån kl. 5 tiden e. m. och man kunde tydligen märka att en del av de „studerande“ hade lagt an på, att nedskölja sovjetminnen med Estlands välkända exportsprit. Det borde kanske vara på sin plats, om här nämnes att bland de „studerandes“ antal befann sig en som 1918—1920 deltog i den så mycket omtvistade „Svenska Kåren“. Ja hur lätt byter man icke färg.

Utländt.

Kampen i Marocko har blivit allt intensivare. Frankrike synes

ha sänt ansenliga förstärkningar och en ny härförare, synbarligen för att göra ett snart slut på kriget och tvinga rifferna att gå in på för Frankrike acceptabla villkor. Riffhövdingen med sin hängivna krigshär bjuder dock den franska övermakten spetsen och är det mycket ovisst hur kampen kommer att sluta, i all synnerhet då man icke vet huru stora truppstyrkor riffhövdingen har till sitt förfogande. Fransmännen ha på sista tiden utrymd ett flertal ställningar av Zerual.

Från Madrid meddelas enligt H:bladet att fransmännen utrymt ett flertal ställningar i trakten av Zerual. Ställningarna Ain Meduina, Taunat, Ain Matouf, Ain Aichå och Arkade, Tiza ha inneslutits av fienden. Proviant, ammunition och livsmedel ha tillförts de inneslutna per flygmaskiner, 40 flygmaskiner ha bombarderat belägrarna vid Ain Matouf, vilket är starkast hotat. Hjälptrupperna ha dock icke kunnat genombryta de fientliga linjerna.

I England pågår under tiden delvis gruvarbetarestrejk och från och men den 31 ds. hotar gruvarbetareförbundet att nedlägga arbetet över hela landet. Underhandlingarna med gruvägarne pågår dock redan och det är icke omöjligt att konflikten den 29 ds. på gemensamma konferensen kan lösas.

På onsdagen kommer likaså ett möte att äga rum mellan en specialkommitté tillsatt av fackförbundskongressen och premiärministern. Man anser att detta sammanträffande skall utöva ett betydande inflytande på möjligheterna att uppnå en fredlig lösning av konflikten.

Göteborg har senaste veckan hemsökts av en mängd fruktansvärda eldsvådor. Värden för mellan fyra och fem millioner kr. ha spolierats. Under räddningsarbetet har en brandman fått sätta till livet, och enligt vad hittills inkomna meddelanden ge

vid handen befarar man, att ännu en man omkommit. Flera personer ha blivit mer eller mindre skadade. Inte på flera årtionden har en eldsolycka av denna omfattning hemsökt staden.

DRÖMMAR OM STORMAKTERNAS KRIG MED SOVJET-RYSSLAND.

Enligt „Pävaleht“ av den 23 dennes har tyska storindustri-företagaren Arnold Rechberg yttrat sig om, att ett krig mellan Europas stormakter och Sojet-Ryssland numera är oundvikligt. Det kan blott vara en tidsfråga, om utbrottet sker om några veckor eller senast om två år. „Vi alla har en gemensam fiende — bolsjevismen,“ säger Rechberg. Det bevisar sig tydligt både i Kina och Marocko samt över hela världen. Bolsjevismen hotar Englands stormarkt i Asien och Egypten. Tror någon att England utan kamp kan göra sig gällande? Beträffande Moskva kan tryggt sägas, att Napoleons tider äro förbi. Denne hade varken järnvägar, aeroplaner eller tanks till förfogande. Wrangels krigshär var blott en handfull avantyrister. Kriket kommer ej att bli långvarigt eller blodigt för stormakterna. Beträffande frågan pågar livligt tankeutbyte mellan tyska, franska och engelska nationella förbund. Tysklands största nationella parti, vilket har över 2 miljoner medlemmar, har förklarat sig villigt samarbeta med fransmän i den vägen. Tyskland och England lär t. o. m. ha överenskommit i frågan betr. överbefälhavaren för stormakternas trupper mot Ryssland. Den f. d. Hindenburgs och Ludendorffs generalstabschef gener. Hoffman lär vara den utkorade som skall leda stormakternas trupper mot Moskva.

ETT OCH ANNAT

En norrländsk hemmansägare hade för första gången hedrats med ett litet kommunalt uppdrag: han hade blivd suppleant någonstans. Hemkommen brann han av begär att överväldiga hustrun med nyheten, men han betvang sig och sparade nyheten. På morgonen dagen efter kunde han dock icke hålla ut längre.

— Du vet inte du okken du ha låga ottamä (legat hos) i natt, sade han betydelsefullt till sin maka.

— Ja ha väl låga ottamä dej, vet ja, svarande hon.

— Nej du, du har låga ottamä en suppleant.

KYRKLIGA NOTISER

Vormsö S:t Olai förs., juni—juli.

Döpta: Vladimir Axel Balisheff, Sviby Skräddars. Edvard Johannes Murman, Söderby Martes. Hedvig Kask, Sviby Leppikus. Maria Gäddman, Borrbys Simas-Siffers. Ingvar Lars Algot Lindström, Rälby Smeds. Ivar Holm, Saxby Greis. Axel Storm, Norrby Bygdärs. Anders Alblom, Borrbys Hannas-Greis. Line Liljebäck, Hullo Marks.

Vigda: Lars Fagerros, Dyby Krabbes och Katarina Bäckman, Förby Rubas. Johan Nygren, Söderby Peters och Gertrud Alström, Söderby Anders. Anders Bergström, Dyby Orbas och Maria Valberg, Dyby Martes.

Döda: Hans Järnström, Gräns Magnushof, 38 år. Gertrud Österlin, född Bäck, Sviby Nybondas, 36 år. Thomas Bäckman, Kärrslätt Simas, 55 år. Katarina Vesterblom, född Grönstrand, Saxby Smeds, 84 år.

Konfirmerade: 3 pojkar.

Penningkurser Revals börs.

13 juli 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	18 0	1825
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	947
100 sv. kr.	—	10000	10110
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1875	1990

REVALS TORGPRIS.

	per pund	Emk.	
Hela svin			45—50
Flunder	”	”	15—20
Abborre	”	”	15—18
Strömning	”	”	10—12
Smör	”	”	80—95
Mjök	stop	”	18—20
Gräde	”	”	140—160
Ägg	par	”	16—18
Rågmjöl	pud	”	370—385
Potatis	stop	”	8—11

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 à 2½ kg, finnes till salu hos alla specerihandlare.

BIL-TRANSPORTER

verkställes av

A.-B. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr 4339

till angränsande statskommunerna, järnvägsstationer, egendomar och handelsaffärer.

Svenska Klubbens och
S. O. V:s

LÄSRUM

har nu öppnats Riddaregatan 3 och hålles öppet alla dagar kl. 6—8.30 e. m.

Obs! Svenska och finlandssvenska tidningar och tidskrifter.

Å Svenska Klubbens och S. O. V:s vägnar

Erik Petzäll.

N. Blees.